

Tájékoztató a gyermekbántalmazás megelőzéséhez

A JELZŐHÁLÓZAT TAGJAI RÉSZÉRE

Ne hunyjon szemet!

A gyermekbántalmazás megelőzése
mindannyiunk közös felelőssége!

Szerkesztette:
Donkó Erzsébet – Takács Imre

Második átdolgozott kiadás.

**Ez a módszertani kiadvány kizárólag felnőttek,
elsősorban a gyermeki veszélyeztetettséget jelző hálózat tagjai
részére készült.**

Kiadja:

Support Humán Segítő és Szolgáltató Alapítvány
2143 Kistarcsa, Pf. 15.

Felelős kiadó: Takács Imre elnök
Grafikai tervezés: Faltisz Alexandra

Szerkesztette:

Donkó Erzsébet – Takács Imre
Készült a Kép-Stúdió Kft. gondozásában
Nyomás: Decoprint Nyomda

2004. december

KEDVES OLVASÓ!

Mindannyian tapasztaljuk a gyermekek ellen növekvő számban elkövetett súlyos bántalmazásokat, élet elleni bűncselekményeket.

Gyermekek tízezrei naponta szenvednek testi erőszak, szexuális zaklatás, súlyos testi és érzelmi bántalmazás, elhanyagolás miatt.

A saját családja körében elszenvedett brutális bánásmód következtében csaknem minden második héten meghal egy gyermek.

Száz szexuális bűncselekmény közül negyvenet kiskorú ellen követnek el.

Évente átlagosan ezer büntetőeljárást folytat le a rendőrség kiskorú veszélyeztetése miatt, a gyermekkorúak ellen elkövetett erőszakos bűncselekmények, bántalmazások száma ennek többszöröse.

A család, a szülők kötelessége, hogy szeretettel neveljék, gondoskodjanak gyermekeikről, óvják egészségüket, segítsék tanulásukat, megalapozva jövőjüket.

Ma sok szülő nem tudja nyújtani azt a biztonságot, szeretetet, boldogságot, amely alapvetően fontos minden gyermek számára. A család gyakran nem szeretetet és védelmet nyújtó közösség, hanem a legbrutálisabb fizikai és szexuális erőszak színtere.

A családban elszenvedett bántalmazás azért jelent fokozott veszélyt, mert a szegényteljes események gyakran rejtve maradnak. Az áldozat hallgatása egyfajta védekezés, hiszen általában hosszú ideig kell élnie a megaláztatása helyszínén.

Szexuális erőszak esetében gyakran a család többi tagjának – közöttük az édesanyának is – tudomása van a történekről, de tehetetlenségükben, kiszolgáltatottságtól való félelmükben inkább elfedik a tényeket.

A közvetlen rokoni, szomszédsági, baráti környezet – még akkor is, ha tudomására jut az erőszak, a bántalmazás ténye – közömbösen elfordul, azzal a hamis magyarázattal, hogy a történet a család belügye. A gyermekekkel foglalkozó szakemberek nincsenek megfelelően kiképezve arra, hogy a gyermekek viselkedésében milyen tünetek megjelenésére figyeljenek fel.

A gyermekek bántalmazása történhet családban, iskolában, kollégiumban, nevelőotthonban, nevelőszülőnél, utcán, játszótéren, stb. Az elkövetők lehetnek szülők, más felnőttek, idősebb fiatalok, kortársak.

Mi most elsősorban a családon belül elkövetett bántalmazással foglalkozunk, mivel ezek gyakorisága a legmagasabb, és ezek feltárása igényli a legtöbb szakember együttműködését. Ebből következően mindenekelőtt a gyermekekkel foglalkozó szakemberekhez, pedagógusokhoz, óvónőkhöz, gyermekgondozókhoz, védőnőkhöz, orvosokhoz, gyámhatósághoz, rendőrséghez, civil társadalmi szervezetekhez, egyházakhoz kívánunk szólni.

Szeretnénk azt a társadalomban meggyökeresedett téves nézetet és szemléletet is megváltoztatni, amely a család belügyének tekinti a gyermekek nevelését még abban az esetben is, ha kiderül a bántalmazás ténye.

Bizonytalanság is tapasztalható annak megítélésében, hogy hol a gyermeki veszélyeztetettségnek az a határa, amikor már gyermekvédelmi szakember, hatóság beavatkozására van szükség. Nemcsak a lakosság bizonytalan, a hatóság részéről is gyakran ez tapasztalható. Olyan esetekben sem távolítják el a családból a bántalmazót, ha semmilyen garanciája nincs, hogy az ilyen magatartás nem ismétlődik meg.

A lakosság részéről nagyon kevés jelzés érkezik veszélyeztetett gyermekekről, pedig sok tragédia, szomorú gyermeksors lenne elkerülhető, hiszen a családtagok, barátok, szomszédok, ismerősök tapasztalják meg először az ilyen szülői magatartásokat. Ezt felvállalni nem egyszerű dolog, hiszen a feljelentett szomszéd mellett kell tartósan élni, a feljelentés hatására sokszor megromlanak a baráti, családi kapcsolatok.

A gyermekvédelmi törvény előírása szerint a gyermekjóléti szolgálatok feladata a gyermeki **veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése**, a nem állami szervek és magánszemélyek részvételének elősegítése a megelőző rendszerben.

A veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer tagjai:

- Védőnői szolgálat, házi orvos, házi gyermekorvos
- Családsegítő szolgálat
- Köznevelési intézmények, nevelési tanácsadó
- Rendőrség, ügyészség, bíróság
- Társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok
- Menekülteket befogadó állomás

A törvény szerint a fentiek kötelesek jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Tájékoztatást adunk a gyermekjóléti szolgálatok munkájának alapjairól. Ezek a szolgálatok gyűjtik össze a lakossági és intézményi jelzéseket a veszélyeztetett gyermekekről, és gondoskodnak a problémák megoldásáról. Munkájuk csak akkor lehet eredményes, ha megfelelő információval rendelkeznek.

Az együttműködések ellenére mégis számtalan feltáratlan erőszak történik a gyermekek sérelmére. Ez azt mutatja, hogy csak a lakosság segítségével lehet eredményesen megelőzni ezeket az eseteket.

Hiába a legjobban kidolgozott gyermekvédelmi törvény, ha hiányzik a társadalmi lelkiismeret, amely a gyermekvédelmet élő valósággá formálja.

Amennyiben valaki bizonytalan a bejelentése megalapozottsága tekintetében inkább éljen vele, minthogy annak elmulasztása egyetlen gyermeknek is szenvedést okozzon. A gyermekjóléti szolgálat szakemberei minden ügyet alaposan megvizsgálják, és döntenek a beavatkozásról.

Kiadványunkkal szeretnénk eloszlatni a bizonytalanságokat, felkelteni a jelző hálózat munkatársainak, és rajtuk keresztül a társadalom felelősségét a bántalmazott gyermekek sorsa iránt, felhívni a figyelmet a gyermekek jogaira.

Leírjuk mindazokat a bántalmazásra utaló jeleket, amelyekre fel kell figyelni gyermekeink védelme érdekében.

A gyermekek védtelenek, kiszolgáltatottak a felnőttek világának. Nem maguk választják meg szüleiket, beleszületnek egy családba, amely meghatározza további sorsukat.

A gyermekbántalmazás fogalmának WHO szerinti meghatározása:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmódot, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon, vagy hatalmon alapul.”

A GYERMEKEK JOGAI

Magyarországon is érvénybe lépett „a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989-ben aláírt Egyezmény”, a Gyermekvédelmi Törvény, valamint az Alkotmány is előírja a gyermekek alapvető jogait.

Ezek a jogok széles körben nem váltak ismertté, ezért szükségesnek tartjuk azok fontosabb elemeit kiemelni.

- Minden gyermeknek joga van szeretetre és gondoskodásra
- A gyermeknek joga van – a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez
- A szüleitől külön élő gyermeknek joga van személyes és közvetlen kapcsolat tartására szüleivel, amennyiben ez nem áll a gyermek érdekeivel ellentétben
- Minden gyermeknek joga van az oktatás különböző formáihoz
- Minden gyermeknek joga van a játékhoz
- A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, bántalmazással, fizikai, szexuális, vagy lelki erőszakkal, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez
- A gyermek nem vethető alá magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével kapcsolatban önkényes beavatkozásnak.
- A gyermekek az őket érdeklő kérdésekben szabadon kinyilváníthatják véleményüket
- A gyermek nem válhat szexuális visszaélés áldozatává
- A gyermek nem vethető alá kegyetlen, embertelen, lelki durvaságnak, megalázó testi fenyegetésnek, büntetésnek, vagy bánásmódnak
- A gyermek szülője köteles arra, hogy gyermekét családban gondozza, nevelje és gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételeket – különösen lakhatást, étkeztetést, ruházattal való ellátást –, valamint az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutást biztosítsa
- Minden gyermeknek joga van a szociális biztonsághoz
- A gyermeknek joga van a gazdasági kizsákmányolás, az egészségére ártalmas munkavégzés elleni védelemre
- A gyermekeknek joguk van kifejezni saját véleményüket
- A gyermeknek joga van a gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadságra
- A nemzetiségi, vallási vagy nyelvi kisebbséghez tartozó gyermekeknek joguk van saját kultúrájuk, vallásuk, nyelvük gyakorlásához

- A gyermek szülője köteles gyermekével együttműködni, és emberi méltóságát tiszteletben tartani
- A gyermekeknek joguk van a másokkal való együttlétre
- A fogyatékkal élő gyermekeknek joguk van speciális gondozáshoz

A BÁNTALMAZÓ CSALÁD JELLEMZŐI

Azokban a családokban, ahol a hatalmat gyakorló családfő eszköztára hiányos, ahol a családtagok befolyásolásának az a fajta lehetősége, mint a verbális meggyőzés, a ráutaló, vagy mintaadó magatartással történő befolyásolás eleve ismeretlenek, ott csak az erőszak és durvább formáinak alkalmazása marad konfliktusoldó, problémamegoldó eszköznek.

Ma, amikor az érdekérvényesítés egyre erőszakosabb eszközei válnak elfogadottá, bevett gyakorlattá, amikor a társadalom életében a mássággal, illetve egyes társadalmi csoportokkal szemben hallatlan intolerancia tapasztalható, amikor az életfeltételek rosszabbá válnak, és az emberek konfliktustűrő képessége csökken, az erőszak a családi élet részévé válik.

Az olyan társadalmakban, ahol a hagyományos erkölcsi és családi értékek gyors erodálása figyelhető meg növekszik a veszélye a családon belüli erőszakos bűncselekményeknek.

A családon belüli érdekérvényesítésre alkalmazott eszközök minőségét, fajtáját a társadalom egészében létező erőszakszint, az erőszakos eszközök alkalmazásának társadalmi elfogadottsága is befolyásolja.

Ma amikor az érdekérvényesítés egyre erőszakosabb eszközei válnak elfogadottá, amikor a tömegkommunikáció is egyre nagyobb mértékben ilyen mintát közvetít a társadalom életében a mássággal, illetve egyes társadalmi csoportokkal szemben hallatlan intolerancia tapasztalható, az életfeltételek egyre rosszabbá válnak, és az emberek konfliktustűrő képessége is csökken, az erőszak a családi élet részévé válik.

A bántalmazó családokban a családi élet sokszor kaotikus, gyakori a drog és alkohol fogyasztása. A házastársi kapcsolat konfliktusokkal terhelt. Általában a család tagja a tekintélyelvű apa, mellette áll a gyenge, férjétől függő anya, aki nem tudja megvédeni a gyermekét. Jellemző lehet még a családtagok impulzivitása, tehetetlensége, bizonytalanság érzése, alacsony önértékelése, gyakori kudarcok.

A korábbi élettörténetekben a bántalmazó is szinte mindig bántalmazott volt. Nincsenek ismereteik a gyermeki viselkedés jellemzőiről, nem képesek megérteni a gyermekeiket.

Magyarországon sajnos társadalmilag elfogadott az a tévhit, hogy a gyermek neveléséhez hozzátartozik a testi fenytítés alkalmazása, elfogadják a durvaságot, mint a nevelés egyik módszerét. Sokan azt vallják, hogy a gyermek a szülő tulajdona.

Nem ritka a pszichózis a családokban, azonban nincs olyan pszichiátriai kategória, amely kizárólagosan jellemezné a gyermekeiket bántó szülőket.

Azok a családok, akik szociálisan, gazdaságilag és pszichésen a legkevesebb segítséget kapják, magas rizikófaktort jelentenek a bántalmazás tekintetében.

A bántalmazókra jellemző gyakori személyiség vonások

- Alacsony önértékeléssel rendelkeznek
- A férfi uralkodó szerepét vallják a családon belül
- Szélsőséges módon reagál szervezetük a stresszre, alkoholra, kábítószerre
- Erőszakos eszközökhöz folyamodnak, nem tudják kezelni indulataikat
- Gyakran elveszítik önuralmukat, amiért másokat hibáztatnak
- Kettős viselkedésűek – idegenekkel kifogástalanul viselkednek, a saját családjukkal szemben pedig erőszakosak
- Nem hiszik, hogy a durva viselkedésük helytelen, és negatív következményei lesznek

Gyermeki jellemzők, amelyek révén a gyermekek nagyobb valószínűséggel válnak bántalmazás sértettjévé

- Fizikai tényezők: retardáció, születési rendellenesség, hiperaktivitás, síró, dédelgetést el nem fogadó magatartás, illetve mindazok, akik valamilyen módon különböznek a szülők által elvárt „normális” gyermektől.
- „Rossz jelképpé” válás: házassági krízis, elromlott kapcsolat, válás idején született gyermek, aki mintegy megtestesíti azt, a rossz hordozóivá válik
- Gyenge kötődés a szülőkhöz: a szülők hosszabb távolléte miatt nem alakul ki szoros kötődés közöttük

Az áldozattá válást együttesen előidéző tényezők

- A csecsemő, vagy járni nem tudó gyermek nem rendelkezik olyan fizikai állóképességgel, amely lehetővé tenné, hogy erősebb büntetést kibírjon
- Az a tény, hogy a kisgyermek nem képes verbális kommunikációra a szülő számára nagymérvű frusztrációt jelenthet a gyermekkel való kapcsolatteremtés során
- A gyermekszülés önmagában is feszültséget okozhat (Nem kívánt terhesség, szociális problémák, szülés utáni depresszió, stb.)

Az erőszakos családban felnövő gyermekek gyakran alkalmazzák a következő megoldásokat annak érdekében, hogy jobban el tudják viselni az életet családjukon belül:

- Megpróbálják befolyásolni szüleik viselkedését
- Amikor a gyermekek rájönnek, hogy nem tudják megállítani az erőszakot passzívvá, visszahúzódóvá válnak
- Az erőszakos családokban nevelkedő gyermekek gyakran bántják barátaikat, testvéreiket, vagy édesanyjukat. Megtanulják, hogyan kell az erőszakot mások feletti uralomra felhasználni
- Alkoholt vagy kábítószerrel fogyasztanak, vagy egyéb magatartászavaraik vannak
- Bűnügyekbe, vagy bajba keverednek az iskolában
- Depresszióra, vagy öngyilkosságra hajlamosak lesznek
- Korai maszturbáció, ágybavizelés, körömrágás jellemzi őket

A GYERMEKEK ELLEN ELKÖVETETT Bántalmazások Sajátosságai

Az **áldozattá válás** tekintetében nincs különbség fiúk és lányok között, mindkét nem-beli gyermekeket ér erőszak. Inkább érintettek az elsőszülött gyermekek, többgyermekes családban gyakran előfordul, hogy az erőszak csak az egyik gyermek ellen irányul.

A kisebb gyermek esélye nagyobb az áldozattá válásra, hiszen sérülékenyebbek és kevésbé képesek a segítségkérésre. A 2 évesnél fiatalabbak esnek leggyakrabban fizikai erőszak áldozatául, 1 éves kor után ritkább az erőszakból származó haláleset.

A **fiatalabb szülők** gyakrabban bántalmazzák gyermeküket, mint az idősebbek. Többnyire mindkét szülő bántalmazza és elhanyagolja a gyermeket, a férfiak gyakrabban nemi erőszakot, a nők viszont mérgezést, fojtogatást és Münchhausen-szindrómát követnek el.

A bántalmazó gondosan ügyel, hogy idegen ne jusson be lakásába. Megfélemlíti a szomszédokat, elmaradnak a barátok és kollégák, kilitlja az osztálytársakat. Igyekszik megakadályozni, hogy a bántalmazott orvoshoz forduljon. Az áldozatot szinte fogva tartja, míg a bántalmazásra utaló nyomok el nem múlnak.

A fiatalkorú gyermekek és serdülők bántalmazásának növekedése nem magyar sajátosság, az egész világon növekvő tendenciát mutat.

Az erőszakos légkörű családokban felnövő gyermekek áldozatok, akiknek az állandó feszültségeik miatt nagy valószínűséggel magatartászavarai lesznek. Az állandó feszültségük abból származik, hogy mindig félniük kell a bántalmazás megismétlődésétől. Az ilyen gyermekek olyan mértékű lelki sérüléseket szenvednek, amelyek csak nagyon nehezen visszafordíthatóak. A gyermekek gyakran teljes mértékben elsajátítják szüleik erőszakos viselkedésmintáit. Ez különösen a fiúkra igaz. A vizsgálatok szerint az erőszakos férfiak nyolcvan százalékát bántalmazták gyerekkorában, vagy tanúi voltak mások bántalmazásának.

A GYERMEKBántalmazás Okai

A családon belüli erőszakot elkövető személyek sokszor többféle segítségre szorulanak: munkahelyre, szociális támogatásra, családgondozó beavatkozására, alkoholbeteg-ellátásra, pszichiátriai kezelésre, családterápiára.

Az elkövetők nem gonoszságból, nem előre kitervelten bántalmazzák, sanyargatják gyermekeiket, hanem a bántalmazás leggyakrabban kilátástalanságból, türelmetlenségből, fékvesztett indulatból, az elkövető éretlen személyiségéből kifolyólag, illetve alkoholos állapotban követik el a bántalmazást.

A gyermekbántalmazásnak több oka is lehet:

- Pszichés tényezők: depresszió, beilleszkedési zavarok, frusztráció elviselésének alacsony képessége, indulatvezérelt személyiség, családi konfliktusok, traumák: halál, betegség, válás
- Szociális problémák: megélhetési nehézségek, amelyet okozhat: alacsony iskolai végzettség, szakképzetlenség, tartós munkanélküliség, válás, egy családtag betegsége, eladósodás, alacsony jövedelmek, stb.
- Nagy kockázatot jelent, ha a szülők állami intézményben nevelkedtek, nincs megfelelő nevelési ismeretük, rossz mintát hoztak gyermekkorukból.
- A szülők sokszor maguk sem kaptak saját családjukban megfelelő szeretetet, gondoskodást, ezért ők sem képesek erre.
- Családon belüli megoldatlan feszültségek, konfliktusok, a szülők hiányos nevelési ismeretei. (Az iskolában sajnos a mai napig nem szerepel a tananyagban a gyermeknevelés.)
- Devianciák: alkohol, kábítószer, játékszenvedély (ezek egyúttal anyagi gondot is okoznak)
- A társadalomban fellelhető értékválság következtében a család fontossága hátrább sorolódik. Elsődleges érték az anyagi jólét megteremtése, mely elérése sok időt igényel és belső szerepkonfliktust, családi szereperóziót okoz.

A fogyasztói társadalom diktálta követelményeknek való megfelelés, az anyagi javak megszerzése sok munkával jár, ezért kevesebb figyelem jut a gyermekekre.

Az okokat lehetne tovább sorolni, de jelen kiadványnak fő célkitűzése nem az okok feltárása, hanem a megoldások elősegítése.

A BÁNTALMAZÁSOK TÍPUSAI

A gyermekek akkor követnek el erőszakot, ha az adott időpontban az adott kultúra számára elfogadhatatlan a gyermekekkel való bánásmód.

Ez azért fontos, mert nem csak a különböző országokban bánnak különbözőképpen a gyermekekkel, hanem még egy országon, sőt településen belül is eltérő magatartási szubkultúrák és felfogások léteznek a tekintetben, hogy mi számít a gyermek elleni erőszaknak.

A normák is változnak az idők során, így ma már a testi fenyegetés nem tekinthető a nevelés általános velejárójának, míg korábban annak számított.

A bántalmazás fogalmát sokszor szűkebb formában a tetteges, fizikai bántalmazásra korlátozva használják, holott ennél sokkal többről van szó.

A fizikai bántalmazás valóban nagyon súlyos, hiszen szélsőséges esetben akár halálhoz is vezethet, de hasonló következménye lehet a fizikai elhanyagolásnak is, amikor nem megfelelően táplálják, öltöztetik, vagy elhanyagolják a gyermek egészségét.

Megjelenésében nem ilyen látványos, de annál súlyosabb a lelki terror, az érzelmi bántalmazás, amikor durva szavakkal illetik a gyermeket, befolyásolják, manipulálják, nem figyelnek rá, nem hallgatják meg örömét, bánatát, vagy csúfolják, gúnyolják. Ez akár öngyilkossághoz is vezethet.

A bántalmazások legvisszatartózkodóbb, a közvélemény által legjobban elítélt formája a szexuális bántalmazás.

Fizikai elhanyagolás, rossz bánásmód

Fizikai elhanyagolásról akkor beszélünk, ha a szülő, gondozó nem biztosítja a gyermek számára a megfelelő életkörülményeket:

Nem táplálja megfelelően, nem gondoskodik a ruházatról és lakáskörülményeiről, elégtelenek a higiéniai feltételek, szükség esetén nem gyógykezelheti, az egészségi állapota szerint esetlegesen szükséges diétát nem biztosítja, nem törődik az iskoláztatásával.

Ezáltal közvetett módon gátolja a gyermeket az egészséges fejlődésben, súlyosabb esetben akár halált is okozhat.

Az elhanyagolás gyakran együtt jár a fizikai bántalmazással is.

Tünetek, ami alapján felismerhetjük:

- A gyermek súlygyarapodásának, fejlődésének elmaradása
- Rendellenes étvágy
- Éheztetett, leromlott állapot
- Nagy has és laza széklet
- Rosszminőségű bőr és száraz, ritka haj
- Piszkos, elhanyagolt, elégtelen ruházat
- A gyermek gyakori egyedül hagyása
- Gyakori megbetegedések
- Lehűlt állapotban kórházba, rendelésre kerülő gyermek
- A gyógyszeres kezelés javasolt idő előtti abbahagyása, kontrollvizsgálat elmulasztása
- Mérgezéssel, alkoholos állapotban rendelésre kerülő gyermek
- Rövid időn belül, vagy rövid otthonlét után leromlott állapotban ismételt kórházi felvétel
- A szülők a kórházi kezelés alatt nem érdeklődnek a gyerek után, nem viszik haza

A rossz bánásmód viselkedésbeli jelei:

- A gyermeket gyakran különböző emberek – szomszédok, rokonok- gondozzák, így képtelenek érzelmi kapcsolat kialakítására
- Viselkedésük gyakran hiperaktív, kapcsolataik esetlegesek, rosszak, féktelenek
- Nem engedelmessé válnak, gyakori dühkitörések jellemzik őket
- Hajlamosak a balesetekre
- Beszédjük, készségeik visszamaradottak
- Nehezen értik a körülöttük levő világot
- Ha ilyen gyermek szerető környezetbe kerül, keresi a szeretetet, de felületesen és esetlegesen. Eleinte nagyon sok figyelmet igényel, a koránál alacsonyabb szintű játékokra van szüksége.
- Az iskolában gyakran tanulási nehézségekkel küszködik, időnként olyan problémák adódnak, mint pl. lopás, hazudozás, agresszivitás

- Vannak olyan gyermekek, akik visszahúzódóak, tompultak lesznek. Az ilyen gyermek nem tud játszani, gyakran képesek csendben állodogálni akár egy-két órán keresztül is
- Gyakori igazolatlan iskolai és óvodai hiányzások
- Passzivitás az iskolai programokban
- Korai érkezés, késői távozás az iskolából
- Elmenekülés otthonról

Fizikai bántalmazás

Fizikai bántalmazásról akkor beszélhetünk, ha szülő vagy gondozó, kézzel vagy más eszközzel való ütés, fojtogatás, rúgás, rázás, dobás illetve szúrás következtében 18 évesnél fiatalabb gyermeknél diagnosztizálható sérülést akarattal okoz, vagy annak veszélyét tudatosan nem jelezte előre.

A tünetek, ami gyanakvásra ad okot:

- Gyakori csonttörések és ízületi sérülések, zúzódások, mérgezés
- Bőrön – vérömleny, égés, forrázás, karmolás, verés, erős megmarkolás nyomai, régi hegek, apró bevérzések, karmolások, vágások, égő cigaretta nyomai
- Arcán – ütést adó kéz lenyomata, fojtogatás nyoma
- Ellentmondásos történetet ad elő sérüléséről
- Szajkózza a szülő történetét
- Vízbefulladás, hirtelen csecsemőhalál

- Megretten a váratlan érintésre
- Általában kevés sírás, de extrém sírás orvosi vizsgálat alatt
- Alvási nehézségek 1 és 3 éves kor között
- Nem akar levetkőzni pl. strandon, torna órán
- A gyermek, szemmel láthatóan fél valamelyik szülőtől
- Üres, riadt tekintettel néz, vagy éppen nagyon éber
- Szokatlanul félénk, fejét elrántja, ha valaki meg akarja simogatni
- Állandó védekező állás, ellenséges magatartás
- Válogatás nélküli figyelmet követel
- A szülő szükségleteire reagáló koraérett viselkedés
- Szükség esetén is a szülők késlekedve viszik orvoshoz a gyermeket
- A sérülés milyensége nincs összhangban a sérülés keletkezésének a magyarázatával
- A szülők igyekeznek minél hamarabb elszabadulni a helyszínről, pl. nem várják meg a leleteket

A fizikai bántalmazás viselkedésben jelentkező következményei:

- Szomorúság, elhagyatottság, reménytelenség
- A természetes életöröm, az élet élvezetének hiánya
- Pszichiátriai tünetek megjelenése – ágybavizelés, hisztéria, hiperaktivitás, bizarr viselkedés
- A szülő testi és érzelmi támogatása utáni vágy
- Tehetetlenség (hozzá sem fog bizonyos feladatok végrehajtásához)
- Alacsony önértékelés, iskolai tanulási nehézségek, visszahúzódás
- Szégyen és büntudat
- Kaméleon természet – mások elvárásaihoz kóros mértékben igazodó viselkedés
- Fokozott bizalmatlanság mindenkivel szemben
- A szülőt távolléte esetén nem hiányolja
- A bántalmazott gyermekek különösen hajlamosak balesetekre
- Agresszív viselkedés

A fizikai bántalmazást kiváltó közvetlen tényező lehet:

- Állandó csecsemősírás, táplálási nehézségek
- A gyermek tulajdonságai, pl. dac, ingerlékenység, szülői elvárásoknak nem megfelelő magatartás
- Családi krízishelyzetek
- Megoldatlan életproblémák
- Kimerültség, feszült idegállapot
- A szülő alkoholos állapota

Fizikai bántalmazás tekintetében legvesélyeztetettebbek a csecsemők, a 3-4 éves korosztály, valamint a serdülők.

ÉRZELMI BÁNTALMAZÁS

Ide soroljuk azokat a magatartásformákat, amelyek a gyermek érzelmi fejlődését súlyosan hátráltatják, amelyek az önbecsülés megsértésében, sorozatos megalázások, elutasítások formájában valósulnak meg, amely a pszichológiai érés és fejlődés károsodásához vezet.

Ebbe a körbe tartozik a gyermek teljesítménye iránt támasztott túlzott követelmény, a megbízhatatlan és megjósolhatatlan szülői magatartás, a gyermek leértékelése, mellőzése, kizsákmányolása.

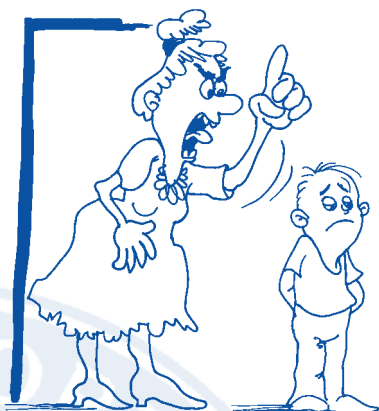
Érzelmi bántalmazás, ha a gyermek büntetést kap olyan pozitív és egészséges viselkedésért, mint a mosolygás, a helyzetváltoztatás, és felfedező magatartás, a hangadás, vagy a tárgyakkal való manipuláció. Érzelmi kínzás a gyermeket megbüntetni, ha pozitív énképéről ad jelzéseket. Az önbecsülés, saját tulajdonságaink pozitív értékelése pozitív önazonosság tudatunk alapja.

Az érzelmi bántalmazás ugyanolyan súlyos probléma, mint a fizikai bántalmazás, vagy elhanyagolás.

Az érzelmi bántalmazás gyakran rejtetten jelenik meg, és együtt jár a fizikai bántalmazással.

A bántalmazásnak ezt a formáját leggyakrabban a gyermek szülei, gondozói követik el. Az oktatási jogok országgyűlési biztosának jelentése szerint a pedagógusok a gyermekek fizikai bántalmazása mellett érzelmi bántalmazást is elkövetnek diákjaik sérelmére.

A bántalmazó szülők néhány jellemzője

Az érzelmi gyötrést okozó szülők gyermekként gyakran maguk is ezt szenvedték el.

- Nem képesek megérteni gyermeküket
- Téves elképzelések a gyermek szükségleteiről
- Empátia, a gyermek helyzetébe történő beleélés képességének hiánya
- Együttérzésre való képtelenség
- Saját kisiklott életük kudarca
- Extrém szülői viselkedések
- Túlfegyelmezetség, nem tudják a mindennapi életükben kifejezni negatív érzelmeiket
- A csekély önkontroll miatt legkisebb feszültségeiket is a gyermekeiken vezetik le
- Értelmi fogyatékoság, pszichiátriai betegség
- Alkoholizmus, kábítószer függőség
- Mások fájdalmában lelnek élvezetet

Az érzelmi bántalmazás formái

- **Elutasítás:** amikor a gyermeket nem fogadják el.
- **Mellőzés:** amikor a szülő pszichológiailag elérhetetlen a gyermek számára. Az ilyen szülők megvonják gyermeküktől az odafigyelést, ösztönzést, ezzel megakadályozzák a gyermek érzelmi és intellektuális fejlődését.
- **Megfélemlítés:** a szóbeli bántalmazás, a félelemmel teli légkör kialakítása, a gyermek fenyegetése. Amikor a szülő tönkreteszi a gyermek kedvenc tárgyait, megtámadja a gyermek által kedvelt személyeket vagy állatokat.
- **Izoláció:** a szülő megfosztja a gyermeket az egészséges társadalmi kapcsolatok megismerésének lehetőségétől. Megakadályozzák, hogy gyermekük barátságokat kössön. Ebből a gyermek arra következtet, hogy senkire nem számíthat.
- **Megvesztegetés:** a gyermeket társadalmilag el nem fogadott viselkedési formára tanítja a szülő. Pl. bűnözés, agresszió, korai szexualitás jutalmazása. A szülő magatartása arra irányul, hogy a gyermek ne feleljen meg a normális társadalmi kapcsolatok elvárásainak. Pl. iskola, közösségek, kortárs csoportok.

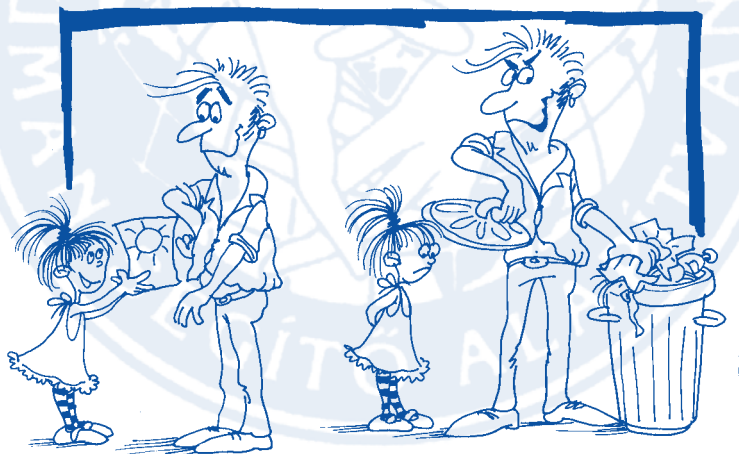

Az érzelmi bántalmazás viselkedésbeli következményei:

- Természetes életöröm hiánya, közömbösség, érdektelenség
- Játékban való gátlásosság, visszafogottság, elidegenedés

- Korhoz nem illő komor viselkedés, depresszió
- Kezdeményező készség hiánya
- Alvászavar, fejfájás, étvágytalanság
- Túlzott alázatosság, engedékenység
- Feltűnő alkalmazkodási képesség
- Riadt, szomorú tekintet és viselkedés
- Csökkent önbecsülés
- Izolációra való törekvés
- Bizalmatlanság, vagy éppen túlzott szeretetigény
- Együttérzésre való képtelenség
- Nehezükre esik viszonzni mások érzelmeit
- Nehezen birkóznak meg saját érzelmeikkel

MÜNCHAUSEN-SZINDRÓMA

Külön kategóriaként kezeljük a Münchhausen-szindrómát, mely egyben kimeríti a fizikai és az érzelmi bántalmazást is.

Münchhausen-szindrómáról akkor beszélünk, amikor döntő többségben az anya tudatosan megbetegíti gyermekét, vagy nem létező betegségek tüneteinek mutatására, beteg szerep eljátszására kényszeríti a gyermeket. Emiatt a gyermek és édesanyja folyamatos orvosi, kórházi kapcsolatot létesít.

A bántalmazás felismerése:

A gyermek ellen elkövetett erőszak akkor valósul meg, amikor az anya kitartóan bizonyítani igyekszik, hogy az egészséges gyermek beteg, és a sorozatos elutasítás ellenére újabb és újabb orvost kutat fel vizsgálatok, gyógykezelés végett.

Az orvosok az ilyen eseteket akkor minősítik gyermek elleni erőszaknak, amikor az anya bántalmazó magatartása bebizonyosodik a negatív leletek sorozatos elutasításával, illetve kitartó makacs álláspontjával.

Kitalált vagy tényleges betegséget okozhat gyermekének az a szülő, aki hazudik az orvosnak gyermeke egészségi állapotáról, aki fizikai tünetet idéz elő a gyermekénél, illetve meghamisítja a leleteket.

A bántalmazás gyermekekre gyakorolt hatásai:

- Szükségtelen és gyötrelmes vizsgálatokon és kezeléseken kénytelen átesni.
- Megnö az iskolai hiányzások száma, iskola fóbia alakul ki.
- Tényleges betegségek jelentkeznek.
- Tartós fogyatékoság, rokkantság esetleg halál alakulhat ki (fojtogatás, gyógyszer túladagolás miatt)
- Manipulatív, hazug sémák megtanulása

A bántalmazó szülő (anya) jellemzői:

Az esetek többségében az anya irányítja az eseményeket, az apának többnyire sejtelve sincs a történésekről.

Ezekben a családokban az anya domináns személy, tehetséges, tájékozott és kreatív. A férj nem képes kielégíteni a felesége anyagi és szellemi igényeit.

Az ilyen anyák gyermekkorra hányatott és sivár volt, anyjuk nem fogadta el őket, szeretethiányban szenvedtek. Foglalkozásként gyermekekkel kapcsolatos pályát választanak. Pedagógiai, egészségügyi területen helyezkedne el. Szorosan kötődnek a család háziorvosához. Ezen anyák döntő többségének volt kapcsolata már pszichiáterrel, ám nem szenvednek mentális betegségekben.

Az anya azért találja ki gyermeke betegségét, mert az ezáltal kialakított társadalmi státusz személyes nyereséget jelent számára. Ezáltal menekülési utat talál sikertelen házasságából, vagy így tudja visszaszerezni férjét, esetleg ebből anyagi haszna származik.

Figyelmeztető tünetek:

- A családon belül a testvérek hasonló, vagy más veszélyeknek vannak kitéve.
- A gyermekek egy csoportja allergia, vagy légzéskimaradás gyógyítására kap kezelést.
- Rendszeresen szenvednek nem baleseti sérüléseket, elhanyagoltak.

Kitalált betegségre utaló tünetek:

- A betegség megmagyarázhatatlan, ismétlődő, vagy rendkívül ritka.
- A gyermek tünetei az anya jelenlétéhez kötődnek.
- Az előírt gyógymód hatástalan és nem fogadják el.

A hasonló tüneteket mutató családok érdekében együttműködést kell kialakítani és fenntartani az egészségügyi és szociális ellátás területileg illetékes szakembereivel a jelzőhálózat segítségével.

SZEXUÁLIS BÁNTALMAZÁS

A gyermekek ellen elkövetett szexuális erőszak az egyik legnagyobb kegyetlenség, ami megeshet, mégis elég gyakran megtörténik. Mivel az ilyen esetek nagy többsége rejtve marad, nem derül ki, ezért előfordulási gyakoriságát csak becsülni lehet. Külföldi tapasztalatok szerint tizennyolc éves koruk előtt a nők 20-40 %-a szenved el szexuális erőszakot.

Mikor beszélünk szexuális bántalmazásról?

Abban az esetben, ha gyermeket – általában idősebb személy – megtevésztéssel vagy erőszakkal olyan szexuális tevékenységre kényszeríti, amelyet ők valójában nem értenek, abba tudatosan beleegyezni nem képesek.

A szexuális bántalmazás jellemzői:

- **A beleegyezés hiánya.** A szexuális bántalmazás kezdődhet olyan életkorban, amikor a gyermek még nem teljesen érti miben áll a szexualitás. Ahhoz, hogy egy gyermek képes legyen visszautasítani egy felnőtt szexuális érintkezését feltétele, hogy képes legyen ellenállni azoknak a csábításoknak és fenyegetéseknek, amiket a felnőtt e kapcsolat megteremtéséhez használ. A gyermekek nem képesek beleegyezésüket adni a felnőttel folytatott szexuális érintkezéshez.
- **Kétértelműség.** A legtöbb gyermek azt szeretné, hogy a szexuális cselekvésnek vége szakadjon, a vele szembeni erőszaknak azonban lehetnek számára pozitív oldalai is (pl. ajándék). Szeretheti például a megkülönböztetett figyelmet és mindazokat a jutalmakat, amelyeket érte kap. A gyermek szeretné, ha az erőszak végét érne, de az abból fakadó jutalmak folytatódna.

- **Kihasztnálás.** A szexuális bántalmazásban mindig szerepel a kihasztnálás, amelynek során a felnőtt fejlettebb tudását, képességeit használja arra, hogy a gyermeket szexuális viselkedésre kényszerítse. Egyes felnőttek például azt hazudják, hogy minden apának kötelessége a szexuális felvilágosítás, így ami történik az nem más, mint nevelés. Más felnőttek jutalmakat, ajándékokat ígérnek, ha a gyermek hajlandó velük szexuálisan érintkezni.
- **Kényszer.** A szexuális erőszak valamennyi formája esetében kényszer alkalmazása valósul meg. A fizikai kényszer (például a gyermek leszorítása) mellett másfajta kényszereket is alkalmaznak a felnőttek. Előfordulnak olyan esetek, amikor széttépik, vagy eltemetik a gyermek játékeit, vagy állatokat ölnek le a gyermek szeme láttára azzal fenyegetve őket, hogy velük is ez történik, ha beszélnek a velük történt erőszakról. Vagy például, ha egy gyermek nagyon fél attól, hogy testvérei is szexuális erőszak áldozatai lesznek, az elkövető megígéri, hogy békén hagyja őket, ha ő hajlandó engedni.
- **Szándékosság.** Minden esetben szándékos erőszakról beszélünk, ha annak célja a felnőtt szexuális kielégülése.
- **Titkosság.** Az elkövetők mindent megtesznek annak érdekében, hogy az áldozatot titoktartásra bírja, fenyegetések, kényszerítés, megvesztegetés, megfélemlítés, vagy más fizikai vagy lelki kényszerítő eszközök révén.

A szexuális bántalmazás típusai

- **Vérftözés.** Vérftözésről akkor beszélünk, ha férfi és nő szexuális érintkezése valamilyen „tiltott” kapcsolatban történik. (Például: apa a lányával, nőtestvérével, édesanyjával, unokájával)
- **Exhibicionizmus,** amelynek során egy felnőtt felfedi nemi szerveit egy gyerek előtt, abban az esetben, ha a felnőtt és a gyermek nem állnak egymással rokonságban.
- **Voyerizmusról** akkor beszélhetünk, ha a felnőtt megfigyel egy gyermeket vetkőzés, fürdés, vagy vécézés közben, s a megfigyelés célja a felnőtt szexuális jellegű kielégülése.

- **Csókolózás**, amelynek során a felnőtt hosszú intim csókot ad a gyermeknek, különösen a szájára, esetleg a nyelvét a gyermek szájába dugja.
- Simogatás, amikor az elkövető megérinti, simogatja vagy dörzsöli a gyermek nemi szerveit, vagy mellét, illetve a gyermeket hasonló érintésre bírja saját testén.
- **Fellatio**, mikor a felnőtt orális – genitális kapcsolatra kényszeríti a gyermeket. Akár ujjal, péniszével vagy valamely tárggyal behatol a gyermek vaginális vagy anális nyílásába.
- A **pornográfia** a gyermekkel szembeni szexuális erőszak eszköze, amennyiben képek, film vagy videó segítségével szexuális aktusokat jelenít meg.

A szexuális bántalmazásokra utaló jelek

A szexuális bántalmazások egy csekély része derül ki úgy, hogy egy felnőtt, vagy esetleg maga a gyermek tesz bejelentést valamelyik hatóságnak. A szexuális bántalmazás felismerése legtöbb esetben azon múlik, hogy a felnőttek észreveszik-e az ilyen erőszakra utaló jeleket.

Kisgyermek esetén

- Ismeretlen okú vérzés, folyás
- Nemi betegség
- Genitális – anális viszketés
- Ismétlődő húgyuti megbetegedések
- Alvászavar – szexuális tartalmú rémálmok, felriadás, sikongatás
- Étvágytalanság
- Illetlen szexuális játék, szóhasználat
- Nemi szervek mutogatása
- Idegen férfiak ölegetése, ölébe ülése
- Járásban, ülésben jelentkező nehézségek

Pubertás korban

- Visszatérő hasi fájdalom
- Fejfájás
- Alvászavar – szexuális tartalmú rémálmok
- Étvágytalanság
- Aszociális magatartás
- Iskolakerülés
- Provokáló szexuális magatartás
- Járásban, ülésben jelentkező nehézségek
- Fériakkal szembeni erős félelem

Serdülőknél

- Terhesség, és az apa személyét erősen titkolja
- Promiszkuitás
- Prostitúció
- Droghasználat
- Öngyilkossági kísérlet
- Hisztériás rosszullet
- Szabados magatartás
- Depresszió
- Nőiességet elfedő, elcsúfító külső
- Fériakkal szembeni erős félelem

Szexuális bántalmazások viselkedésbeli jelei:

- Feltűnően sokat tud a felnőtt szexuális viselkedésről
- Túl sokat foglalkozik szexuális jellegű dolgokkal
- Kortársaival szexuális jellegű játékokat folytat
- Felnőttekkel szemben szexuálisan kihívó
- Feltűnően könnyen egyeznek bele szexuális kapcsolatba
- Kihívó megjelenés, de lehet éppen az ellenkezője (nőiességet elfedő ruházat)
- Kóros soványodás
- Kisiskolásoknál váratlan ágybavizelés
- Elvesztik érdeklődésüket addig szeretett tevékenységük, játékaik iránt
- Hirtelen kedélyingadozások

- Engedetlenség, nyugtalanság, céltalan megnyilvánulások, gyenge összpontosítás
- Felnőtt családtagokba vetett bizalom elvesztése, férfiakkal szembeni erős félelem
- A gyermek visszahúzódó, magában játszik
- A lány átveszi az anyaszerepet a családban
- Nem megfelelő viszonyulás apa és lánya, vagy anya és fia kapcsolatában. Viselkedésük inkább szerelmesekére emlékeztet, mint szülő-gyermek viszonyra.
- Az iskolában erős ellenállás a testnevelés, úszás iránt
- Összpontosítási, tanulási zavarok
- Tizenéves korban bűnözés, vagy koraérett szexuális magatartás

A szexuális erőszak azonosítása

Vannak bizonyos vészjelek, amelyekre a szülőknek, felnőtteknek figyelniük kell. Ha ezek közül csak egy – kettő van meg vagy hiányzik, az még nem bizonyítja a szexuális erőszak fennállását. Olyan jelként kell tekinteni őket, amelyek arra ösztönzik a gyermekekkel foglalkozó felnőtteket, hogy komolyabban utánanézzenek a dolognak, vagy hivatásos segítséget kérjenek.

Az is előfordulhat, hogy a fenti jelek egyike sem mutatkozik, a gyermek mégis szexuális erőszak áldozata.

Vannak olyan viselkedések is, amelyek aligha származhatnak másból, mint szexuális erőszakból. A kortársakkal, játékokkal vagy állatokkal szemben tanúsított szexuális jellegű viselkedés, a szexuális szókinccs, olyan ismeretek, amelyek újak, vagy nem jellemzőek az adott gyermekre, illetve a nemi szervek fizikai sérülései a legvalószínűbb jelzések.

Amennyiben valaki bizonytalan a szexuális bántalmazásra utaló jelek értelmezésében, szakemberhez, a minden településen működő Gyermekjóléti Szolgálathoz fordulhat.

Hol a határ?

Sokszor nehézséget jelent meghúzni a határvonalat az elfogadható magatartás és a szexuális bántalmazás között. Nem könnyű különbséget tenni a szerető-gyengéd, illetve a szexuálisan bántalmazó viselkedésformák között.

Például az úgynevezett „rideg” családoknál, ahol a családtagok felületes érzelmi viszonyban vannak egymással, éppen a szakember szokta javasolni a meghittség ki-mutatásaként az érintést, simogatást, és a szorosabb kapcsolatot.

Egyértelműen szexuális bántalmazásnak minősül az, ha a szeretetet kifejező viselkedés szexuálisan ingerlő vagy khasználó viselkedésbe csap át.

Higgyünk a gyermekeknek!

Ha a gyermekek beszámolnak az őket ért szexuális bántalmazásról, azt komolyan kell venni!

Miért titkolják el a családok a gyermekek szexuális bántalmazását?

Érthetetlennek tűnik a felnőttek hallgatása, titkolózása abban az esetben, ha egyértelműen tudomásukra jut gyermekük valamely családtag által elkövetett szexuális bántalmazása.

Pedig az esetek többsége rejtve marad. A családok nyilvánvalóan attól tartanak, hogy az eset feltárása a család széteséséhez vezethet. Az apa börtönbe kerül, ami sokszor veszélyezteti a család megélhetését, a feleség elveszti a partnerét, sok esetben gyermekkorában hasonló bántalmazáson esett keresztül, a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi, szégyellik az ilyen eseteket.

Ilyen és hasonló anyai válaszokat lehet tapasztalni:

„Tudtam, hogy mi történik, de nem tudtuk volna megoldani az életünket a férjem nélkül.” „Nem tudtam volna elviselni, hogy megint keresztül menjünk ugyanazon.” „Velem is ezt tette az apám, én is túléltem, ő is túléli.”

Kik követik el a szexuális bántalmazást?

A gyermekekkel szemben szexuális erőszakot elkövető felnőttek általában rokonok, vagy legalábbis ismerősök a gyermek, illetve családja számára.

Szexuális bántalmazásra hajlamosító tényezők

- Az anya hozzáállása a szexuális témákhoz büntető vagy rideg
- Az anya gyermekhez való viszonya nem meghitt
- Az anya akkor is visszautasítja lányát, amikor az megpróbálja elmesélni a történeteket
- Az anya gyakran betegeskedik, vagy hiányzik otthonról
- Az anya elégtelen iskolázottsága

- Az anya társadalmilag elszigetelt, kevés barátja van
- Az anya depressziója, drogfüggősége
- Az anya kisgyermekkorában maga is szexuális bántalmazás áldozata volt
- Az apa rendszerint tekintélyelvű, vagy éppen ellenkezőleg, túlságosan gyenge
- Az apa kötődési és szexuális szükségletei nem találnak kielégítésre
- Az apa alkoholizmusa, drogfüggősége
- Nem vér szerinti, mostoha- vagy nevelőapa a családban
- A munkanélküli, anyagi gondokkal küzdő, beteges vagy sérült apa
- Az apa szexualitása kudarcokkal terhes

MI A TEENDŐ,

amikor a gyermekek bárki által (szülő, nevelő, pedagógus, rokon, ismerős, idegen) történő bántalmazásának valamely formáját tapasztaljuk?

- *Amennyiben – vélelmezés szerint – a gyermek súlyos, életveszélyes helyzetbe kerül, vagy kerülhet a bántalmazás következtében, a rendőrség azonnali segítségét kell kérni, és az esetről tájékoztatni kell a településen működő Gyermekjóléti Szolgálatot*
- *Minden más esetben a Gyermekjóléti Szolgálatot, ennek hiányában a település jegyzőjét, a védőnőt, gyermekorvosi szolgálatot kell értesíteni.*

Az erőszak eltérő formái, fajtái bár előfordulnak elkülönülve is, de gyakrabban egymást átfedő módon, a gyereket egyidejűleg többféle erőszak érheti. Az erőszak különböző formáit elkövető – többnyire a gyermek szülője – lehet aktív: bántja gyermeket, sérülést okoz. Az erőszakot alkalmazó azonban lehet passzív is. Ő azzal idézi elő a gyermek sérülését, sérelmét, hogy nem védi meg az őt ütlegető, vagy szexuálisan zaklató másik személytől, esetleg másik szülőtől. Az erőszak passzív formáinak sorába tartozik az elhanyagolás, szeretetmegvonás és a védelem, segítség elmulasztásának minden előfordulási módja.

A GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLAT SZEREPE A BÁNTALMAZÁS MEGELŐZÉSÉBEN

A gyermekjóléti szolgálat a gyermekvédelmi alapellátás egyik legfontosabb intézménye. Olyan speciális személyes szociális szolgáltatást végez, „...mely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki

egészségének, családban történő nevelésének elősegítését, a gyermek veszélyeztettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését”. (1997. évi XXXI. tv.)

A gyermekek veszélyeztetésével kapcsolatos feladatai

A gyermeki veszélyeztettség megelőzése

A megelőzés érdekében veszélyeztetettséget **észlelő és jelző rendszert** működtet a kiadványunkban felsorolt intézmények, szervezetek, személyek részvételével, és koordinálja azok munkáját.

A gyermekjóléti szolgálatok munkatársai nem lehetnek jelen minden családnál, minden problémánál. Az eseteknek el kell jutni hozzájuk, hogy a szükséges lépéseket meg tudják tenni. Ezért óriási a jelzőrendszer tagjainak a felelőssége, mert gyakran rajtuk múlik egy-egy gyermek sorsa.

A súlyos bántalmazások nagy része megelőzhető lett volna, ha időben történik intézkedés.

A törvény a jelzőrendszer tagjaira felelősséget és kötelességet ró. Ez azt jelenti, hogy a jelzőrendszer minden tagja a veszélyeztettség és bántalmazás valamennyi formáját észlelve köteles jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgálat felé.

A jelző rendszer tagjai kötelesek hatósági eljárást kezdeményezni a gyermekbántalmazása, elhanyagolása, vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén. Ha bántalmazás következtében sérül egy gyermek, és vizsgálattal egyértelműen kimutatható, hogy a sérülés egy jelzésre törvényileg kötelezett személy mulasztása miatt következett be, a jelzést elmulasztó személyt is felelőség terheli.

A gyermekjóléti szolgálatok további feladata a gyermeki veszélyeztettség megelőzése érdekében a veszélyeztetettséget előidéző okok feltárása, és ezek megoldására javaslat készítése.

A gyermekjóléti szolgálatok egyéb, veszélyeztetettséget megelőző tevékenységei:

- Információkat nyújtanak a különböző segélyekről, támogatási formákról, iskolázatásról, gyermekellátásokról, szociális és egészségügyi intézményekről, karitatív szervezetekről, szabadidős programokról, stb.
- Különböző tanácsadásokat szerveznek
- Jogi segítséget biztosítanak
- Segítik a mindennapi ügyintézéseket

- Gondozzák a rászoruló családokat
- Segítik a gyermek magatartási, tanulási problémáinak megoldását
- Segítik a gyermeknevelést
- Segítik a gyermekek érdekeinek megvalósulását
- Elősegítik a családi konfliktusok megoldását
- Csoportos foglalkozásokat, szabadidős programokat szerveznek
- Folyamatosan figyelemmel kísérik a településen élő gyermekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét
- Szükség esetén kezdeményezi a települési önkormányzatnál új ellátások bevezetését
- Koordinálják a településen más alapellátások keretében történő gyermekek veszélyeztetettségét megelőző prevenciós tevékenységeket.
- A gyermekek önállóan is felkereshetik a Gyermekjóléti Szolgálatokat
- A Gyermekjóléti Szolgálatok a segítséget a Szociális Munka Etikai Kódexének előírásai alapján biztosítják

A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése.

A gyermekvédelmi törvény a gyermekjóléti szolgálatok további tevékenységeit a kialakult veszélyeztetettség megszüntetésére irányuló feladatnak tekinti.

A tapasztalatok is azt mutatják, hogy rendszeres gondozással, támogatással, ellenőrzéssel, az intenzívebb odafigyeléssel, a súlyosabb következményekkel járó esetek megelőzhetőek.

Ezért a gyermekjóléti szolgálat feladata:

- a gyermekkel és családjával végzett szociális munkával, családgondozással a gyermek problémáinak rendezése, a családban jelentkező működési zavarok ellensúlyozása
- A családi konfliktusok megoldásának elősegítése, különösen a válás, gyermekelhelyezés, és a kapcsolattartás esetében
- Az egészségügyi és szociális ellátás, valamint hatósági beavatkozás kezdeményezése
- Javaslat készítése a gyermek családjából történő kiemelésére, a leendő gondozási helyére, vagy annak megváltoztatására

Válsághelyzetben (Például súlyos bántalmazás, lakhatási problémák, a gyermek el látásának nehézségei) az érintett szülő önként kérheti a család vagy a gyermek el helyezését családok vagy gyermekek átmeneti otthonában, illetve helyettes szülőnél.

A gyermekbántalmazás büntetőjogi következményei:

„A kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi, s ezzel a kiskorú testi, értelmi, vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti büntetett követ el és 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

A gyermekbántalmazás bűncselekménynek minősül. Gyermekbántalmazás esetén az elkövető ellen kiskorú veszélyeztetése miatt kell eljárást indítani. A bírósági eljárás ügyészi vádemeléssel kezdődik, a vádat mindvégig az ügyész képviseli. A sértetti megbocsátás nem vezet vádejtéshez, mint a könnyű testi sértés ellen indított magánvádas eljárásnál, ahol a sértett bejelentheti, hogy nem kéri az elkövető meg büntetését.

A Btk. 195.§. (1) bekezdése alapján a kiskorú veszélyeztetése ellen indított büntetőeljárás egységesen 1-5 évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti az elkövetőt. A törvény nem teszi lehetővé ennél a büntetésnél a közmunka kiszabását, vagy pénz büntetést. Az elkövetés módja, vagy cselekmény súlyossága alapján a törvény nem kategorizál csekély súlyú veszélyeztetést, komoly és súlyos veszélyeztetést. Egyféle veszélyeztetés létezik, a kiskorú veszélyeztetése.

A bűncselekmény immaterális bűncselekmény, tehát már befejezetté válik a veszélyhelyzet megteremtésével. A törvényhozó magát a veszélyeztető magatartást bünteti, eredménynek nem kell bekövetkeznie, s ha mégis van látható tetten érhető sérülés vagy lelki következmény, akkor könnyű vagy súlyos testi sértés elkövetését is megállapítva a bíróság halmazati büntetést szab ki.

A bűncselekmény alanya:

Olyan személy, akit a családjogi törvény 71. §. alapján gyermekek nevelésére, gondozására, felügyeletére köteleznek: szülő, nevelőszülő, örökbefogadó szülő, gyám, gyermekotthoni felügyelő, pedagógus. Megalapozhatja a felelősségre vonást az alkalmi rábízás és a gyermek szívességből elvállalt felügyelete is.

INFORMÁCIÓK

A Pest megyei és Budapesti gyermekjóléti szolgálatok elérhetősége, és a bántalmazás megelőzését szolgáló tájékoztató füzetek megtalálhatók az alapítvány honlapján:

www.support.celodin.hu

Email: supportalapitvany@invitel.hu

Telefon: 06/28-490-422

A Support Humán Segítő és Szolgáltató Alapítvány adószáma:
19185703-1-13

Bankszámlaszám:
11742324-20003263